

Den ojämlika döden: Medellivslängd för hemlösa 47 år

Män i Sverige blir i genomsnitt 81 år, kvinnor 85. Men för den som lever i hemlöshet är medellivslängden bara 47,5 år och för den som har ett tillfälligt boende ännu kortare: 43 år.

– Vi är trötta på att alla dör. Jag trodde att döden var mer ojämlig förr, men det finns stora socioekonomiska skillnader idag.

Så öppnade **Maria Dahlstedt**, verksamhetschef för Convictus en seminariedag med temat *"Samverkan på liv och död"*. Föreningen finns i Stockholm och stödjer människor som lever i hemlöshet och har ett skadligt substansbruk.

Efter inledningen hölls en tyst minut för *"osynliggjorda, tystade, marginaliserade personer utan makt som också lämnar ett stort tomrum när de dör."*

Sverige har höga siffror jämfört med andra länder i Europa när det kommer till narkotikadödlighet. Det finns viss osäkerhet kring statistiken, men oavsett är det alldeles för många som dör av överdoser, sa Maria Dahlstedt. 860 personer dog till följd av läkemedels- och narkotikaförgiftningar 2022 vilket är nästan en fördubbling sedan 1997.

Dödsorsakerna kan vara olika men skillnaden i medellivslängd för någon som lever i hemlöshet jämfört med hela befolkningen är enorma. Män i Sverige lever i genomsnitt i 81 år, och kvinnor i 85 år.

För den som lever i hemlöshet är medellivslängden bara 47,5 år och för den som har ett tillfälligt boende ännu kortare: 43 år.

Det var **Anna Klarare**, docent vid institutionen för vårdvetenskap på Marie Cederschiölds högskola som presenterade ännu ej publicerade data från registret *Bättre beroendevård* för 2022. Hemlöshet och substansbruk ger mer än en fördubblad risk för för tidig död.

(Uppdatering 25/6-24: [länk till den vetenskapliga artikeln där data nu är publicerade](#))

Anna, Nettan, Dante och Ann

Foto: IngelaS

Peder skulle precis fylla 53 när han dog för två år sedan. Nu fanns hans son **Dante**, 16 år på plats och berättade om sin pappa.

– Han var underbar när han mådde bra, när han inte mådde bra drog han sig undan, sa Dante.

Peders mamma, Dantes farmor **Ann** var den som hittade Peder död. Han skulle sova hos henne när han blivit utkastad från ett behandlingshem.

– När jag mötte honom i centrum hade han sån väldig hjärtklappning. Han hade en stark blodtrycksmedicin som han

inte hade fått med sig när han blev utslängd.

Eftersom Peder inte hade något id-kort tänkte de att hans mamma skulle kunna intyga vem han var på apoteket så att han kunde få ut blodtrycksmedicin, åtminstone så det räckte över helgen.

– Men de ville inte ens titta i registret vad tablettarna hette. Det var alltid så stängda dörrar för en person med Peders historia.

Peder gick och la sig och sov hemma hos sin mamma Ann och vaknade inte mer, hans hjärta stannade under natten.

I panelen av anhöriga fanns också **Nettan** vars pappa dog 2014. Hon startade *Gatans vänner* som delar ut fika och kläder på Medborgarplatsen i Stockholm varannan söndag.

– Det är terapi för mig att möta andra, sa Nettan som alltid var orolig och ofta undrade om hennes pappa skulle överleva natten.

Hon letade efter honom på alla möjliga ställen. Trots att hon hade bra kontakt med sin pappa kände Nettan mycket skam för hans beroende. När han kom till affären där hon jobbade sprang hon och gömde sig på lagret.

– Jag har skämts så otroligt mycket, man ska slippa skämmas, alla är människor och vi ska se dom så, sa Nettan.

När hennes pappa dog satt hon hos honom.

– Det var väldigt vackert.

Dante upplevde aldrig skam men han kände sig ofta besviken och ledsen. Att det behövs större öppenhet och ett mer välkomnande samhälle med fler trygga platser, bland annat som de Convictus erbjuder, var alla tre överens om.

– **Helheten behöver bli bättre**, nu är det bara stängda dörrar.

Det finns ingenting efter att någon fått LVM, (tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare, reds anmärkning), sa Peders mamma Ann.

– Så mycket bestäms över huvudet på personerna. Lyssna mer! sa Nettan.

Dante menade att han fått ett perspektiv som inte många 16-åringar har.

– Att börja dricka och knarka är inte coolt.

Dante förlorade sin pappa och Ann sin son när Peder dog för två år sedan.

Foto: IngelaS